

Lacustra de George Bacovia

Incadrarea in epoca literara.

-Curente si orientari literare. Receptari critice.-

Fara indoiala, curentul pe care-l reprezinta poezia lui Bacovia este simbolismul, ce constituie la noi in literatura , prima etapa a poeziei moderne. Desi Bacovia publica si inainte de razboi, opera sa apartine , in majoritate, perioadei interbelice, dominata de cele doua orientari literare majore - modernismul si traditionalismul.

Mentorul modernismului, criticul Eugen Lovinescu, aseza literatura noastra sub principiul sincronismului si al innoirii. Simbolismul nostru este, in mod cert, inspirat din cel francez, dar preluarea are un decalaj temporal destul de mare si innoirea nu a avut loc prea usor, avand in vedere cele trei etape ale simbolismului romanesc. Criticul George Calinescu scria in acest sens in Istoria literaturii romane, de la origini pana in prezent ca - "Baudelaire, Verlaine, parnassienii si simbolistii nu sunt descoperiti la noi decat cu aproape o jumatate de secol dupa aparitia lor. ideea ca cultura romana e deschisa cu prea multa graba la orice infiltratie straina este complet eronata, istoria literara descoperind dimpotriva o surda si banuitoare rezistenta."

-Tema si semnificatia titlului. Influenta.-

Poemul face parte din volumul Plumb si infatiseaza o alta ipostaza a dezarticulării universului - disolutia materiei. Spre deosebire de poezia Plumb, unde gravitatiea impietrea totul, creand un univers apasator, in Lacustra, materia aflata sub aceeasi apasare, incepe sa se dezintegreze, intr-un proces de stranie suferinta. Titlul poeziei sugereaza izolarea si insingurarea extrema a eului poetic bacovian, ce se intoarce in timp in epoca locuintelor lacustre - printre primele forme de constructii umane, asezate pe apa, folosind-o ca bariera naturala impotriva pericolelor. Simptomatic, pentru aceasta poezie, care este o arta poetica, ramane conceptia asupra universului, percept ca o amenintare, ca un pericol, din calea caruia eul poetic se retrage intr-o izolare ce devine treptat, alienare.

Poezia devine un refugiu in fata unei primejdii obscure, ce-si face simtita prezenta la nivelul senzatiilor si instinctelor. Amenintarea vine din dezintegrarea universului, din lipsa lui de coerenta, transformand poezia in expresia unei stari de criza.

Apa capata semnificatii cataclismice, un diluviu fara speranta, ce ameninta sa inghita totul, ca intr-o halucinatia. Desi criticul George Calinescu gaseste modelul ploii insinuante si reci, precum si tristetilor autumnale in Rodenbach, accepta faptul ca Bacovia merge ceva mai departe, umiditatea pluviala luand "aspecte infernale si se observa o adevarata teroare de apa trista, ostila, care contamineaza tot, un sentiment fizic de insalubritate."

In general, in poezia lui Bacovia, ploaia si ninsoarea isi pierd aspectul pitoresc din lirica romantica si clasica, devenind expresia unor stihii, ce ameninta integritatea universului prin intensitate si

durata. Ca si vantul din Plumb, valul din Lacustra este imaginea distrugerii universului, o distrugere secventiala a realului, ale carui fisuri fac vizibila o prabusire a eului poetic. Nu mai poate fi vorba deci, de sunetul dulce al ploii din poezia lui Verlame Plange in inima mea, desi melancolia grea si fara o justificare anume, pe care o sugereaza ploaia, este asemanatoare. Cu toate ca poetul insusi isi recunoaste maestrul si modelele inspiratoare, intr-o strofa ceiebra-un adevarat exemplu de intertextualitate, inainte de inventarea propriu-zisa a termenului - "Departe, in cetate viata tropota.../ O simturile-mi toate se enervau fantastic.../ Dar in pustiul salei pufneau in ras sarcastic/ si Poe si Baudelaire si Rollinat." - ploaia devine in poezia lui Bacovia altceva. Este expresia unei alienari, a unei despartiri halucinante de real, pe cat de importanta, pe atat de putin spectaculoasa. Apa in cadere constituie modul propriu bacovian de alunecare in haosul interior, adesea insotita de neputinta si tristete. Elemente de structura si compozitie.

Poezia are o structura simetrica, alcatuita din patra catrene, continand doua planuri - exterior, al naturii si al universului, si planul interior. Trecerea intre ele se realizeaza prin imaginea ploii, care asociaza o serie de perceptii confuze si alunecari in subconstient. Trebuie sa precizam ca aventura poeziei la Bacovia, ca produs al unei sensibilitati excesive, se consuma in transformarea realitatii exterioare in realitate interioara.

Incipitul poeziei este constituit de o imagine auditiva a ploii, sugerand repetabilitatea fenomenului - "De-atatea nopti aud plouand". Repetabilul reprezinta aici extinderea ploii intr-un timp infinit, excluzand realul.

Finalul poemului reia, prin refren, imaginea - simbol a titlului. "Locuintele lacustre" accentueaza izolarea si alienarea eului poetic de lumea exterioara, supusa unui proces de puternica dezagregare, marturie a colapsului interior.

-Procedee si mijloace artistice. Imagini si figuri de stil.-

Inventarul de procedee artistice al poeziei bacoviene nu contine o lista prea lunga, nota definitorie a acestei lirici, fiind simplitatea. Imaginile atat de bogate in semnificatii au la baza metafora, refrenul ce creeaza sonoritati obsedante si epitetul, folosit cu moderatie. Metafora "Aud materia plangand" atribuie ploii nu numai semnificatia de factor distrugator al universului, ci si de purtatoare a unei incarcaturi afective, o tristete cosmica, apartinand planului interior. Izolarea si singuratatea, marturisite de eul poetic - "Sunt singur..." permit ploii sa realizeze indepartarea de real si de timpul acestuia.

Se produce astfel, o intoarcere in timp, la origini, in anistorie, la perioada locuintelor lacustre, dar intr-un anume fel si in subconstient, in haosul interior. Iesirea din realitate este asociata cu o serie de senzatii confuze, redate prin imagini tactile - "scanduri ude" si "in spate ma izbeste-un val". Nelinistea si spaima neprecizata domnesc in acest catren, alaturi de nesiguranta dezvaluita de verbul "tresar" si de adverbul "parca". Somnul in acest context pare o prelungire a ploii, o stare halucinanta a proximitatii mortii, bantuita de cosmaruri si de sentimentul pericolului. In cadrul amenajarii locuintelor lacustre, podul reprezinta legatura cu uscatul, cu realul, iar uitarea lui la mal,

in contextul existentei primitive, indica un pericol, accentuand starea de nesiguranta a eului poetic, inconjurat de un univers in pragul prabusirii - "Tresar prin somn si mi se pare / Ca n- am tras podul de la mal". Obsesia vidului, a neantului se manifesta la inceputul catrenului al treilea prin evocarea "golului istoric", fiind un indiscutabil element de modernitate, mentionat de Hugo Friederich in Structura liricii moderne in cadrul "categoriilor negative". Ploaia continua strania disolutie a realului si adancirea in golul interior, printr-o imagine vizuala, cataclismica - "si simt cum de atata ploaie/ Pilotii grei se prabusesc." Anularea timpului istoric real aduce cu sine o bizara materialitate a timpului, contaminat parca de fluiditatea ploii. Astfel se poate explica folosirea prepozitiei "pe" din "Pe-aceleasi vremuri ma gasesc... ", vers ce subliniaza ideea intoarcerii in timp, confundarii cu inceputul. Epitetele "ude" si "grei" cuprind o senzatie tactila, prin care este redat colapsul acestei lumi. Reluarea in catrenul al patrulea a primului vers induce ideea prelungirii acestui diluviu cosmic, a ancorarii lui in infinit - "De-atatea nopti aud plouand". Versul urmator prefigureaza nelinistea si cosmarul, sugerand o stare de exacerbare nevrotica a simturilor prin intermediul adverbului "tot" si a verbelor "tresarind" si "asteptand".

Cu exceptia versului modificat a carei semnificatie a fost relatata mai sus - "Tot tresarind, tot asteptand..." ultimul catren este acelasi cu primul, creand o sonoritate monotona si halucinanta , asemeni sunetului ploii, repetat la nesfarsit prin refren.

Timpurile verbale contribuie la obtinerea acestor armonii obsedante, in special prin valoarea muzicala a gerunziilor "plouand" si "asteptand" ce rimeaza cu substantivul "gand". Timpul verbal predominant este prezentul - "aud", "sunt singur", "simt" - ce marcheaza o asumare a noii realitati interioare, a haosului in care se afunda eul poetic prin intermediul ploii. Singura forma verbala de perfect compus - "n-am tras", dublata de negatie, are rolul de a accentua sentimentul pericolului.

-Versificatie-

Catrenele al doilea si al treilea au rima incrucisata, in timp ce primul si ultimul au doar trei versuri care prezinta aceeasi rima, iar ultimul vers este liber.

-Concluzii-

Poemul intitulat Lacustra ramane, alaturi de Plumb, una dintre cele mai interesante arte poetice, reprezentative pentru simbolismul romanesc. Ca si in Plumb exista un simbol central - aici ploaia, ce infatiseaza distrugerea universului si o alunecare nevrotica spre haosul interior. Poezia este o culme nu numai a simbolismului, dar si a modernitatii, folosind "categoriile negative" - moartea, obsesia vidului, nevroza si o incredibila simplitate a mijloacelor de expresie. Actul artistic, ca produs al acestei sensibilitati exacerbate, are o doza prea mare de teatralitate ca sa fie considerat natural, spontan. Exista, evident, o punere in scena, dar regia nu poate exclude in acest caz profunzimea sentimentelor si a starilor eului liric.